

Universitatea Constantin Brâncuși din Târgu Jiu

Facultatea: Inginerie

Program de conversie profesională a cadrelor didactice din învățământul preuniversitar: Informatică, Tehnologia Informației și a Comunicațiilor

Laborator 2

CONCEPTE DE BAZA DIN TEORIA GENERALA A BAZELOR DE DATE

1. O DEFINIȚIE A NOȚIUNII DE BAZĂ DE DATE

Una din caracteristicile ultimilor ani este explozia informațională. Volumul imens de informații nu mai poate fi utilizat eficient prin intermediul metodelor tradiționale. Prelucrarea automată a informațiilor cu ajutorul sistemelor electronice de calcul a devenit o necesitate pentru toate domeniile de activitate. Cea mai evoluată metodă de organizare a informațiilor în vederea prelucrării lor automate o întâlnim la bazele de date. În baza de date se memorează datele conform unui anumit model. Utilizatorul vede baza de date conform acestui model. Datele memorate urmează să fie gestionate (adaugare, regasire, stergere, modificare) conform acestui model. Pentru ca aceste operații să se poată efectua cât mai ușor este necesar să se facă o descriere a datelor memorate în baza de date, și această descriere să fie memorată în diferite tabele.

În momentul în care se execută o anumită operație, trebuie să se consulte aceste tabele de descriere pentru a verifica dacă datele respective există, și eventual unde se află ele memorate.

*O bază de date este formată dintr-o colecție organizată de date. Aceste date se prelucrează cu un sistem de programe numit sistem de gestiune a bazelor de date. De obicei, se folosește notația **BD** pentru **Bazele de Date** și notația **SGBD** pentru **Sistemele de Gestiune a Bazelor de Date** (în engleză **Data Base Management System – DBMS**).*

Nivelurile de organizare a datelor în bazele de date sunt:

- *Nivelul conceptual*, dat de viziunea administratorului bazei de date;
- *Nivelul logic*, dat de viziunea programatorului de aplicații;
- *Nivelul fizic*, dat de viziunea inginerului de sistem.

Modelul de date este un ansamblu de concepte și instrumente pentru realizarea unei scheme conceptuale de bază de date. Această schemă permite descrierea fenomenelor din lumea reală prin entități care au atribute și valori, împreună cu legăturile dintre entități.

Un model de date pentru baze de date are următoarele elemente obligatorii:

- *definirea structurii modelului*, care presupune definirea obiectelor (entităților) și a caracteristicilor (atributelor) lor, precum și definirea legăturilor (asocierilor) între obiecte;

- *operatorii*, care acționează asupra structurilor de date;
- *regulile de integritate*, care asigură corectitudinea datelor.

Modelele de date pentru baze de date pot fi de următoarele *tipuri* (fundamentale): ierarhice, rețea, relaționale, orientate obiect.

Modelul ierarhic. Datele sunt reprezentate după structura unui arbore. Legăturile dintre date sunt ordonate unic, orice acces făcându-se prin vârful ierarhiei (rădăcină).

Un subordonat nu poate avea decât un singur superior, iar un superior poate avea oricâți subordonați.

Modelul rețea. Datele sunt reprezentate printr-o mulțime de ierarhii legate între ele. Un nod al rețelei poate avea oricâți subordonați și oricâți superiori. La un subordonat se poate ajunge pe mai multe căi.

Modelul relațional. Datele sunt reprezentate sub forma unor tabele (relații). Tabela este o submulțime a produsului cartezian a unor domenii de valori. În tabelă sunt coloane (atribute-caracteristici) și linii (tupluri-înregistrări). Legăturile între tabele sunt logice, realizate prin valori.

Modelul orientat obiect. Structura de baza folosită este cea de clasă de obiecte, definită prin abstractizarea entității fizice din lumea reală. Obiectele sunt o colecție de proprietăți care se referă la aceeași entitate, împreună cu operațiile permise (metodele). Comunicarea între obiecte se face prin mesaje (cereri de regăsire). Caracteristicile fundamentale ale obiectelor sunt: încapsularea, polimorfismul, succesiunea.

2. SISTEME DE GESTIUNE A BAZELOR DE DATE

Rolul unui SGBD pentru o baza de date este asemanator unui sistem de operare pentru un calculator.

Un sistem de gestiune a bazelor de date este format din mai multe programe care asigură, în principal, următoarele funcții:

- **Funcția de definire a datelor.** Prin această funcție se pot defini tipul datelor, structura lor, precum și relațiile dintre ele.
- **Funcția de creare a bazelor de date.** Această funcție asigură introducerea datelor în bazele de date. Operația de introducere a datelor într-o bază de date este numită încărcarea bazei de date.
- **Funcția de actualizare a bazelor de date.** Această funcție asigură ținerea la zi a datelor din bazele de date prin operații de adăugare a unor date noi, ștergere a unor date devenite inutile, actualizarea unor date, etc.
- **Funcția de interogare a bazelor de date.** Această funcție asigură accesul la datele înregistrate în bazele de date.
- **Funcția de administrare a bazelor de date.** Prin această funcție se stabilesc criteriile de actualizare a datelor, drepturile de acces la date, modul de protejare a datelor, etc.

Primele baze de date au apărut în anii '60. Unul din primii cercetători în domeniu, care a introdus de fapt conceptul de bază de date, este Ch. W. Bachman. Bazele de date de tip relațional sunt cele mai răspândite. Ele au fost introduse în 1970 de E.F. Codd. Fundamentul teoretic al acestui tip de baze de date îl reprezintă teoria matematică a relațiilor. Larga răspândire a tipului relațional de baze de date se datorează și faptului că celelalte tipuri de baze de date se pot reduce ușor la bazele de tip relațional. În acest curs ne vom ocupa de bazele de date de tip relațional.

Cele mai cunoscute sisteme de gestiune a bazelor de date relaționale care s-au impus înainte de apariția PC-urilor sunt: **SQL (Structured Query Language)** și **QBE (Query By Example)**. Apariția PC-urilor a reorientat specialiștii în baze de date. Astfel, au apărut numeroase sisteme de gestiune a bazelor de date de tip relațional pentru PC-uri autonome sau conectate în rețele locale. Dintre acestea menționăm aici: dBase, Paradox, FoxPro, Oracle și Access.

3. BAZE DE DATE RELATIONALE

Înainte de a începe să realizăm o aplicație cu baze de date relaționale trebuie să cunoaștem **principalele concepte din teoria relațională**. Acestea sunt absolut necesare, atât pentru analiza și proiectarea bazei de date relaționale, cât și pentru elaborarea programelor de aplicație într-un SGBD relațional ales. Prezentăm în continuare aceste concepte:

DOMENIUL reprezintă un ansamblu de valori, caracterizat printr-un nume. Domeniul se poate defini explicit, prin enumerarea tuturor valorilor care aparțin acestuia, sau implicit, prin precizarea proprietăților pe care le au valorile domeniului respectiv.

RELAȚIA (tabela) reprezintă un subansamblu al produsului cartezian dintre mai multe domenii caracterizat printr-un nume.

ATRIBUTUL este coloana unei relații caracterizate printr-un nume. Fiecare atribut își ia valorile dintr-un domeniu. Mai multe atribute pot lua valori din același domeniu.

TUPLUL este o linie dintr-o relație și nu are nume. Valorile dintr-un tuplu aparțin produsului cartezian dintre domeniile relației.

SCHEMA RELAȚIEI este un ansamblu format din numele relației (R) urmat între paranteze rotunde de lista atributelor (A_i), pentru fiecare atribut precizându-se domeniul asociat (D_i):

$$R (A_1: D_1, A_2: D_2, \dots, A_n: D_n),$$

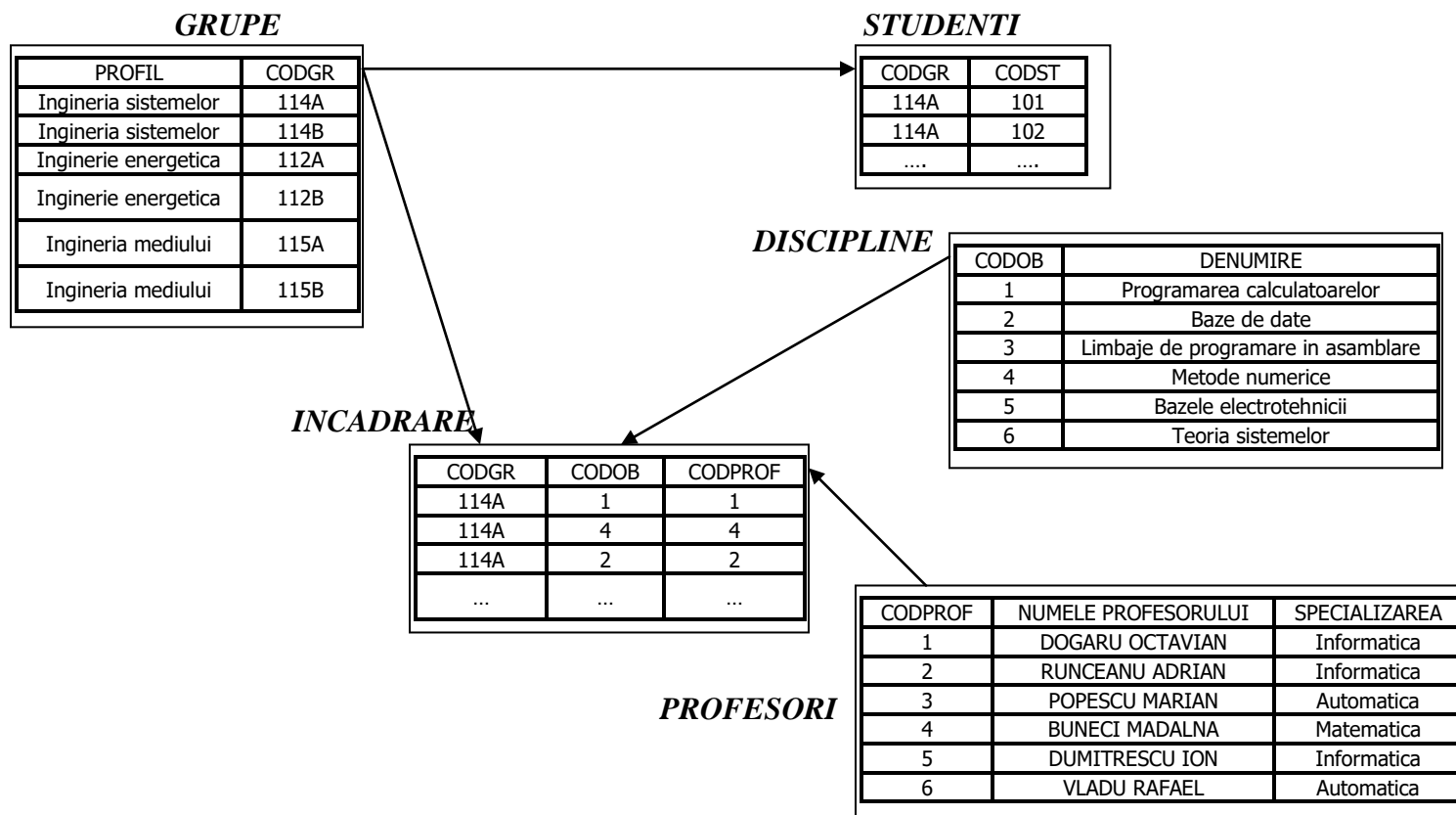
unde $n \geq m$ sunt numere întregi.

CHEIA este un atribut sau un ansamblu de atribute cu ajutorul căruia se poate identifica un tuplu dintr-o relație.

Numim **cheie primară (primary key)** a unei relații, un atribut (sau un grup de atribute) care identifică fără ambiguitate fiecare linie a relației. (De exemplu: atributul COD este cheie primară deoarece nu există două facultăți cu același cod)

Numim **cheie straină (foreign key)** a unei relații un grup de atribute care pune în legătură linia din două tabele (relații).

Exemplu: Pentru exemplificare considerăm următoarea baza de date FACULTATE care contine cinci tabele:

1. Tabela GRUPE cu cheile: profil si codgr=codul grupei
2. Tabela STUDENTI cu cheile: codgr si codst=codul studentului
3. Tabela DISCIPLINE cu cheile codob=codul disciplinei si denumire
4. Tabela PROFESORI cu cheile codprof=codul profesorului, numele si specializarea
5. Tabela INCADRARE care are chei de la celelalte tabele: codgr, codob si codprof.

Cheile primare(identificatorii unici) sunt:

- în tabela GRUPE – codgr
- în tabela STUDENTI – codst
- în tabela DISCIPLINE – codob
- în tabela PROFESORI - codprof
- în tabela INCADRARE – atributul compus – codgr+codob+codprof

Cheile străine sunt:

- atributul GRUPE.codgr pentru tabela STUDENTI (refera tabela GRUPE)
- atributul INCADRARE.codob pentru tabela INCADRARE (refera tabela DISCIPLINE)
- atributul INCADRARE.codgr pentru tabela INCADRARE (refera tabela GRUPE)

- atributul INCADRARE.codprof pentru tabela INCADRARE (refera tabela PROFESORI).

Bibliografie

1. C.J. Date, An introduction to Database Systems, Addison-Wesley Publishing Company, 1995
2. I. Despi, G. Petrov, R. Reisz, A. Stepan, Teoria generală a bazelor de date, Editura Mirton, Timișoara, 2000

1. Să se creeze tabellele următoare:

AN_XY

CodAn number(2), -- cheie primara

DenAn varchar2(10) – nenula

NrGrupe number(2) -- implicit 0

GRUPA_XY

CodGrupa number(2) -- cheie primara

DenGrupa varchar2(10) -- nenula

NrStudenti number(3) -- implicit 0

CodAn number(2) -- referinta la cheia tablei **AN_XY**,

MedieGrupa number(2) -- nenula

unde XY sunt inițialele voastre, astfel încât tabellele create de voi să fie distincte.

Să se folosească apoi comanda **DESCRIBE** pentru a se vedea tabellele create

2. a. Să se introducă 4 înregistrări distincte complete în tabela **AN_XY**, de tipul:

CodAn	DenAn	NrGrupe
-------	-------	---------

1	Anul I	4
---	--------	---

2	Anul II	3
---	---------	---

3	Anul III	4
---	----------	---

4	Anul IV	3
---	---------	---

Ce se întâmplă dacă încercați să introduceți un al 5-lea an:

1	Anul V	2 ?
---	--------	-----

b. Să se introducă 6 înregistrări distincte complete în tabela **GRUPE_XY**, de tipul:

CodGrupa	DenGrupa	NrStudenti	CodAn
----------	----------	------------	-------

1	Grupa nr 1	10	1
---	------------	----	---

2	Grupa nr 2	11	2
---	------------	----	---

3	Grupa nr 3	12	3
---	------------	----	---

4	Grupa nr 4	13	4
---	------------	----	---

5	Grupa nr 5	14	1
---	------------	----	---

6	Grupa finala	15	2
---	--------------	----	---

Ce se întâmplă dacă încercați să introduceți a 7-a grupă:

7	Grupa nr 7	16	5 ?
---	------------	----	-----

3. Să se creeze tabelele următoare:

DEPARTAMENT_XY

Cod_dep number(3) cheie primara

Den_dep varchar2(20) nenula

Nr_angajati number(2) default 0

Total_salarii number default 0

ANGAJATI_XY

Matricol number(3) cheie primara

Cod_dep number(3) referinta la tabela **DEPARTAMENT_XY**

Nume varchar2(40)

Salariu number(7)

unde XY sunt inițialele voastre, astfel încât tabelele create de voi să fie distincte între ele
Să se folosească apoi comanda DESCRIBE pentru a se vedea tabelele create.

4. Să se introducă înregistrările:

DEPARTAMENT_XY

Cod_dep	Den_dep	Nr_ang	Total_salarii
1	'Depart. X'	NULL	NULL
2	'Depart. Y'	NULL	NULL
3	'Depart. Z'	NULL	NULL

ANGAJATI_XY

Matricol	Cod_dep	Nume	Salariu
1	1	'Nume1'	100
2	3	'Nume2'	200
3	1	'Nume3'	150
4	2	'Nume4'	400
5	3	'Nume5'	800